

УДК 821.161.2-1
DOI <https://doi.org/10.32782/fohium/2026.8.26>

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ВТРАТ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ НАРАТИВУ СВІДЧЕННЯ І ПАМ'ЯТІ У ПОЕЗІЇ ЗБІРКИ «ВІРШІ З БІЙНИЦІ» МАКСИМА КРИВЦОВА

Тетяна Урись

кандидат філологічних наук, доцент,

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ORCID ID 0000-0002-7933-4737

t.y.uryts@udu.edu.ua

Ключові слова: *поезія,
наратив, пам'ять, свідчення,
травматичний досвід,
російсько-українська війна,
Максим Кривцов.*

У статті розглянуто особливості репрезентації воєнного досвіду в сучасній українській поезії, формування у ній наративу свідчення і пам'яті. Проаналізовано поезію збірки Максима Кривцова «Вірші з бійниці», де осмислюється війна не як статистика чи хронологія подій, а як сукупність індивідуальних історій життя окремих людей. Особливу увагу приділено механізмам персоналізації втрат завдяки деталізації особистої інформації про кожного, хто пройшов горнило війни: їх мирного життя, біографічним елементам, рисам характеру, роду діяльності до війни, які контрастують з трагічним фіналом. Акцент зроблено на ліричному героєві, який у поезії виступає й очевидцем подій, і їх учасником, і водночас фіксатором. Таке мовлення зумовлює особливу природу поетичного слова, яке балансує на межі між художньою умовністю та документальністю, певною репортажністю, набуваючи рис свідчення.

Встановлено, що фрагментарна композиція та перераховування імен посилюють меморіальний вимір самих текстів, а біблійні алюзії, мотиви, образи та символи, інтертекстуальні паралелі у проаналізованих творах розширюють культурний і міфологічний контекст. Індивідуальний досвід у ліриці набуває узагальненого значення завдяки поєднанню особистого і сакрального вимірів. Відповідно поезія постає не лише формою художньої рефлексії, але й інструментом формування національної пам'яті, причому так, що персоналізована історія кожного загиблого стає складником спільного наративу. Художній текст Максима Кривцова виконує не лише естетичну, а й етичну, меморіальну функцію: називання імен стає формою опору знеособленню і забуттю, які неминуче супроводжують війну, а поезія – актом історичного свідчення та способом збереження людяності в умовах війни, етичної відповідальності перед загиблими. Доведено, що поетикальні стратегії, використані автором, структурують наратив свідчення і пам'яті, фіксуючи конкретний досвід, тілесні ушкодження, деталі розрухи, які спричинила війна, перетворюючи текст на форму художнього документування. У такий спосіб поезія постає не лише способом осмислення травми, а й механізмом її культурного опрацювання та передачі наступним поколінням.

**PERSONALISATION OF LOSSES AS AN ELEMENT OF FORMING
THE NARRATIVE OF TESTIMONY AND MEMORY IN MAKSYM KRYVTSOV'S
POETRY COLLECTION 'VIRSHI Z BIINYTSI'**

Tetiana Urys

*PhD in Philology, Associate Professor,
Dragomanov Ukrainian State University*

Key words: *poetry, narrative, memory, testimony, traumatic experience, Russian-Ukrainian war, Maksym Kryvtsov.*

The article examines the peculiarities of representing military experience in contemporary Ukrainian poetry and the formation of a narrative of testimony and memory. It analyses Maksym Kryvtsov's poetry collection 'Virshi z biinytsi,' which interprets war not as statistics or a chronology of events, but as a collection of individual life stories. Particular attention is paid to the mechanisms of personalising losses by detailing personal information about each person who went through the crucible of war: their peaceful lives, biographical details, character traits, and the pre-war activities, which contrast with the tragic ending. The emphasis is on the lyrical hero, who, in poetry, acts as both a witness to events and a participant in them, while also recording them. This type of speech determines the special nature of the poetic word, which balances on the border between artistic convention and documentary style, a certain reportage, acquiring the characteristics of testimony.

It has been established that fragmentary composition and the enumeration of names enhance the memorial dimension of the texts themselves, while biblical allusions, motifs, images, and symbols, and intertextual parallels in the analysed works expand the cultural and mythological context. Individual experience in poetry acquires a generalised meaning through the combination of personal and sacred dimensions. Accordingly, poetry emerges not only as a form of artistic reflection but also as an instrument for shaping national memory, so that the personalised story of each victim becomes part of a common narrative. Maksym Kryvtsov's artistic text performs not only an aesthetic, but also an ethical, memorial function: naming names becomes a form of resistance to the depersonalisation and oblivion that inevitably accompany war, and poetry becomes an act of historical testimony and a way of preserving humanity in wartime, of ethical responsibility to the deceased. It has been proven that the author's poetic strategy structures the narrative of testimony and memory, recording specific experiences, physical injuries, and details of the devastation caused by the war, transforming the text into artistic documentation. In this way, poetry appears not only as a way of understanding trauma but also as a mechanism for its cultural processing and transmission to subsequent generations.

Вступ. Література у художній формі відтворює осмислення людського досвіду – тілесних відчуттів, емоційних переживань, соціальних аспектів, фіксує граничні стани буття, надаючи їм смислової глибини. У кризові історичні періоди вона стає інструментом культурної самооборони, резильєнтності, механізмом збереження ідентичності (національної, культурної, особистісної). Сучасна українська поезія осмислює війну, але не як абстрактне явище чи історичне поняття, а як живу тканину пам'яті, що складається з тисяч доль та втрат, закарбованих у конкретних іменах. У поетичному дискурсі цей

нарратив репрезентує Максим Кривцов, у якого фронтовий досвід трансформується в поетичну мову пам'яті.

На захист України Максим з позивним «Далі» став у 2014 році як доброволець. Був кулеметником. У віці 33 років 7 січня 2024 року він загинув під час ворожого мінометного обстрілу на Харківщині. Йому було присвоєно звання Героя України. Збірка «Вірші з бійниці» – «живий голос очевидця та учасника великої війни, нотатник почуттів і станів свідомості автора», «поезія високого гатунку за європейськими мірками» (Тимченко, 2025:

129) – визнана однією з найкращих українських книжок 2023 року за версією українського ПЕН. Книга привернула увагу не лише читачів, але й науковців. До аналізу творчості письменника зверталися О. Деркачова, Н. Гаврилюк, Г. Матусяк, О. Вертипорох, М. Сеньків, А. Тимченко та ін. Зокрема, О. Деркачова розглядає образ *homo viator* (воїна, який іде дорогою війни, воїна-мандрівника) та мотив дороги в його поезії. Дослідниця аналізує поетичні тексти, в яких цей образ описує свій шлях і тих, кого він на ньому зустрічає, робить акцент на реміфологізації християнських образів та символів задля надання простору сакральних ознак та необхідність відчутти захист під час мандрівки.

Н. Гаврилюк розкрила специфіку поетичних форм автора – верлібрів, зазначивши, що «метр і ритм у таких текстах доволно змінюються, рима відсутня», а сам «верлібр Максима Кривцова належить до верлібрів ланцюгового типу. Ланцюжок, який виникає в цих текстах, узалежнено не так від синтаксису (нанизування сурядних і підрядних речень), як зумовлено розгортанням образу. Фактично йдеться про верлібр, вибудований за принципом *кадрів*» (Гаврилюк, 2024). Дослідниця звернула увагу на те, що його верлібри «виразно метонімічні: цілісну картину поет зображує через показ її частин. І такий “атомізований” підхід диктує як руйнівна сутність війни (коли людина будь-якої миті може перетворитися на шматки – руки, ноги, голову), так і потреба людської психіки фіксуватися на деталях, аби опис не став механічною сухою статистикою» (Гаврилюк, 2024).

Г. Матусяк аналізувала інтертекстуальні коди, міфологічні сценарії й неоміфологічні доміанти поезії автора, матеріалізований образ Бога, полісемантичний образ Голгофи та ін., підкреслюючи, що він «творює своєрідну філософію месіанства, свій тестамент любові через самопожертву, спасіння інших ціною власного життя, надаючи війні сакрального виміру» (Матусяк, 2024b: 71). Поет, на її думку, «здебільшого реміфологізує біблійні сценарії з відповідними образами, мотивами й сюжетами, застосовуючи їх “мілітарне” аранжування. Найбільш часто повторюваним є міфосценарій кінця, що відображається в наскрізному мотиві смерті й багатоликому образі Бога, який, з одного боку, є трансцендентним і всемогутнім, а з іншого – по-людськи тілесним і вразливим» (Матусяк, 2024a: 261). О. Вертипорох, використовуючи методику архетипного аналізу та симптоматичного читання, досліджувала специфіку принципу «айсберга» та елементи його відображення в сучасній українській мілітарній поезії, зокрема здійснила аналіз символічного

підтекстового рівня поезій Максима Кривцова (Вертипорох, 2024).

Проте, незважаючи на помітний інтерес до поетичного дискурсу автора, нарративи свідчення та пам'яті в ньому досі не стали предметом цілісного наукового аналізу.

Мета дослідження – проаналізувати поезію збірки «Вірші з бійниці» Максима Кривцова, дослідивши особливості формування у ній нарративу свідчення і пам'яті, з'ясувавши, як в художньому творі персоналізований воєнний досвід набуває форми свідчення та трансформується у меморіальний простір національної пам'яті.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження здійснено на матеріалі поетичної збірки «Вірші з війни» Максима Кривцова. У ході дослідження було використано комплексну методологію, що поєднує наратологічний (дозволив розглянути способи конструювання і висловлення голосу ліричного героя-свідка воєнних подій, відтворення особливостей пам'ятання, поєднання особистого досвіду та національного нарративу війни), герменевтичний (допоміг виявити глибинні смисли образів та символів пам'яті, розкрити екзистенційні та етичні виміри свідчення), біографічний (осмислити кореляцію між життєвим досвідом автора і поезією його збірки), культурно-історичний (зрозуміти місце лірики автора у контексті сучасного літературного процесу та вплив подій війни на поетичний дискурс) методи, *trauma studies* (інтерпретувати репрезентацію травми, спосіб висловлення болю через мовлення), *memorial studies* (розкрити взаємодію індивідуальної й колективної пам'яті).

Результати та обговорення. Війна не може бути зведеною виключно до статистичних показників. Війна – це насамперед люди (військові, цивільні, волонтери), кожен з них має свою історію життя, яку вона змінила. І в пам'яті покоління пріоритетне значення набуває персоналізація втрат: мають зберегтися не цифри, а імена та біографії тих, хто жертвуючи власним часом, здоров'ям і життям виборює свободу і незалежність України. Осмислення війни в гуманітарному аспекті передбачає зосередження саме на персональних вимірах пережитого досвіду. Збереження імен, зазначення індивідуальних історій, фіксація біографічних деталей, трансформованих досвідом війни, є не лише етичним імперативом, але й важливим механізмом формування культурної пам'яті нації. Саме ці елементи репрезентує нарратив свідчення і пам'яті, сформований і художньо інтерпретований в сучасній українській поезії, спрямований на осмислення воєнної реальності. У творах, що формують цей нарратив, ліричний суб'єкт постає безпосереднім очевидцем подій: обстрілів, втечі, окупації, бойових

дій, що визначає особливий статус мовлення цих творів – між художнім висловлюванням та «документом» пережитого. І тут текст набуває особливого значення: він починає виконувати не лише і не стільки естетичну функцію, скільки меморіальну, фіксуючи фрагменти травматичної реальності, які мають закарбуватися в історичній пам'яті і бути переданими наступним поколінням. У такий спосіб мілітарна лірика формує своєрідний «поетичний архів» війни, в якому індивідуальний досвід набуває значення колективної пам'яті та стає способом збереження правди про травматичні події. Наратив пам'яті й свідчення фіксує військовий досвід, документуючи події, перетворюючи поезію в акт історичного свідчення.

Максим Кривцов війну бачив безпосередньо, тому для нього вона справді є не датами чи зведеннями, а насамперед іменами тих, хто був поруч, кого вже немає і кого не можливо забути. Кожне ім'я як знак присутності й водночас втрати, маркер особистої й колективної пам'яті. Його поетична збірка «Вірші з бійниці» представляє галерею імен втрачених на війні життів.

Поезія «Він переїхав у Бучу в середині березня 2021-го» вибудована як багатоголосий наратив пам'яті, де приватні біографії звичайних людей перетворюються на свідчення війни. Фрагментарна композиція, в якій окремі життєві історії поєднуються повторюваними образами й рефренами і як в мозаїці формують цілісну картинку. Історія кожного починається з мирного життя. Перший – хлопець із Бучі з орендованої квартири в цоколі, що завів kota, ходив на англійську і в тренажерку, «любив дивитись, як падає сніг», «слухав Радіоход, старі альбоми Океану Ельзи, дощ, грім і стукіт серця дівчинки» (Кривцов, 2024: 9). Автор навмисне нагромаджував абсолютно буденні деталі, підкреслюючи у такий спосіб крихкість «уроку, що зветься “Спокійне життя”», який раптово і безповоротно закінчується. Кіт тікає в поле і стає «вітром», ніби розсіюючись, а хлопець зводиться до номера на хресті, де «наче на айді-картці написано: / Тут спочиває номер 234 вічна пам'ять» (Кривцов, 2024: 10).

Друга – дівчина, що «мріяла про мандрівку в Патагонію», «про роман із рок-музикантом», «планувала написати книгу» про пам'ять, любила свій велосипед/морозиво зі згущівкою» (Кривцов, 2024: 10). Її життя зібране з уяви, спогадів та нездійснених майбутніх можливостей. Вона зазнала особистих травм: загибель батька у 2014 р., переїзд до Італії матері, самотність. Та з початком повномасштабної війни, «коли зима вирішила залишитися щонайменше до наступної осені/гучно і боляче сповістивши про це»

(Кривцов, 2024: 11), вона не тікає, а заварює трави і несе їх у термосі «хлопцям із тероборони», і ця турбота стає формою спротиву. Її життя завершується номером 457, закарбованим на хресті, «наче татування».

Третя – жінка 54 років, що працювала в комунальному підприємстві та носила синю робу «Епіцентр», їздила на велосипеді та фарбувала нігті у багрянний. Вона була звичайною жінкою, життя якої було наповнене роботою, хатніми справами, буденним ритмом щоденної рутини і своїх маленьких радощів. Її життя обірвалося 5 березня, «розіпнули чергою кпвт», «коли вона повертала на свою вулицю/ їдучи на велосипеді». І назавжди перетворилося на номер 451 на хресті, як «на дошці оголошень» (Кривцов, 2024: 14).

Війна перетворила життя на масове мучеництво, і таких номерів, як нових Голгоф, з'являється багато «на вулицях і на полях» з єдиною різницею: «кулі замість цвяхів», «артилерія замість списів». І тут сакралізація страждання постає як моральне свідчення подій, про які вже не можуть розповісти їх учасники. І залишається лише рахувати, але не життя («дні до літа», «кошенят», «дітей», «зорі» «до ста, засинаючи»), а смерть:

Тут спочиває номер 176 вічна пам'ять

Тут спочиває номер 201 вічна пам'ять

Тут спочиває номер 163 вічна пам'ять

Тут спочиває номер 308 вічна пам'ять (Кривцов, 2024: 14).

Імен героїв історій немає, бо війна знеособлює втрати, зводячи життя мирних людей до сухої статистики, чисел у зведеннях та написів на хрестах. Але автор подає їхні історії так, щоб кожен номер знову став людиною, а пам'ять про них залишилася не абстрактною, а етичною дією. Поезія тут виконує роль своєрідного меморіалу, в якому образи реальних людей продовжуватимуть жити, опираючись забуттю та формуючи спільну національну пам'ять про кожного загиблого у цій війні.

Галерею образів війни продовжує автор і у творі «“Марія” “Голгофі”», де поєднуються інтонації бойового рапорту, фрагменти особистих біографій та біблійні алюзії. Тут війна прочитується крізь призму християнського міфу про Голгофу, жертву, страждання і спасіння. Голгофа постає реальною бойовою позицією – «укрепкою» на териконі, місцем болю та смерті, де люди свідомо приносять себе в жертву за інших.

Паралель між війною та біблійною історією вибудовується послідовно і системно. Пряма алюзія на Ісуса Христа відтворюється через загибель воїна «Хесуса», образ «чаші»,

вказівку на «тридцять третій рік Різдва Христового», а також трансформацію образу Богородиці. Її втілює образ парамедикині Марії, яка «на початку березня подалась у Госпітальєри» (Кривцов, 2024: 18). Вона поєднує в собі жіночу ніжність і холодну професійну зосередженість: Марія – жінка, кохана, волонтерка, рятувальниця, активна учасниця війни, що несе життя у військовій круговерті смерті. У неї «жовте, як пшона, волосся», «вона любить збирати дощ у долоньки/ одягати свої рожеві/гумові чоботи», «навіть на війні/фарбує нігті в рожевий/фарбує губи в рожевий», має коханого хлопця, з яким «познайомилась на парі з історії кінематографу/ в університеті Карпенка-Карого» (Кривцов, 2024: 18). Дівчина збрала цілу команду – свій екіпаж:

«Матвія», «Івана» і «Магдалину»
яка
пахла хлібом і молоком
«Матвій» на лівому передпліччі
має невеличке татування риби
«Іван» любив лузати зерня в одну купку
і вже тоді з'їдати (Кривцов, 2024: 19).

Уже сам підбір імен є виразною біблійною алюзією, однак автор не зводить персонажів до простого символізму: кожен з них має певні риси та свої звички, що індивідуалізує особистість кожного.

Далі увагу реципієнта автор переміщує на саму «Голгофу» – бойову позицію на териконі, де хлопців «накрили касеткою». Центральним стає образ «Хесуса» – сакралізований образ воїна-митця, який свідомо приймає свою долю. Він – оператор стугни, який «отримав поранення кожної кінцівки», «травму голови», «один дрібний уламок пройшов між ребер», що знову відсилає до біблійної сцени смерті Ісуса Христа. Проте постає він абсолютно звичайною людиною: «закінчив Київську академію мистецтв», любить мистецтво – «обожнює картини Босха і малюнки/ свого п'ятирічного племінника», розглядає зі збільшуваним склом «тріщинки й дрібні деталі/ на великих олійних картинах», уявляє себе меценатом. Та все це змінилося з початком війни. Так, свою «чашу війни» він «напився до захлину», коли

заварював каву в дріпах
і дивився за тим
як руйнуються вулиці
як переміщуються каравани техніки
як ворони шукають поживу в землі
терикону
як ніч ковтає війну і світи (Кривцов, 2024: 21).

Кульмінаційним є епізод, в якому «Марія» виводить кров'ю «Хесуса» на його чолі: «“Хесус” із механізованої./ час накладання турнікету/ тридцять третій рік/ від Різдва Христового»

(Кривцов, 2024: 23). У цю мить зникає межа між біблійною історією і сучасною російсько-українською війною: сакральна ілюзія настільки ущільнена, що реальність прочитується як повторюваний міф жертвності.

Поруч з «Хесусом» з'являється образ воїна з позивним «Розбійник» як алюзія на біблійних розбійників, розіп'ятих поруч з Христом. М. Кривцов детально фіксує кожен тілесний травму героя («розбило голову/уламок глибоко проник у череп/розпороло живіт/ відірвало два пальці на лівій руці» (Кривцов, 2024: 19-20)), а потім подає його коротку біографію, з якої дізнаємося, що він «за фахом електрик», любив прогулянки зі своєю чотирнадцятирічною донькою Анною, ходити з нею разом у «Жовтень» «на мультити чи кіноповтори», «гуляти по набережній/годувати голубів/картопляними діпами/ і розглядати людей» (Кривцов 2024: 20), а 28 лютого «зібрав невеличкий наплічник/ і поїхав у місцевий військкомат» і «уже через два місяці /бився з ворогами» за ці прості, мирні цінності:

за картопляні діпи
за «Жовтень»
за Анну
за людей і голубів (Кривцов, 2024: 21).

Отож у поезії артикується мотив втраченої повсякденності. Війна постає як боротьба не за абстрактні ідеї, а за мирне життя, сповнене дрібних на перший погляд абсолютно буденних, але екзистенційно значущих речей: родинної близькості, тілесної присутності, кохання, спільного дозвілля, простих радощів і жестів турботи. Ці фрагменти мирного життя набувають у поезії цінності того, що втрачено або перебуває під загрозою зникнення і стає відповідно причиною боротьби українців у цій війні. Любов стає опорою, сенсом, що наповнює «чашу війни» і «виправдовує» жертвність. Смерть у тексті не зводиться до звичайної статистики, вона персоналізована, з акцентованою біографією, мріями, бажаннями, що підсилює трагізм і етичну напругу поезії.

Наратив пам'яті і свідчення вибудовує поезія «На голку війни...» крізь низку пов'язаних між собою мотивів. Автор чітко декларує, що війна визначається не подіями, не географією і навіть не боями, а конкретними іменами загиблих:

коли мене запитують
що таке війна
я без роздуму відповім:
імена (Кривцов, 2024: 27).

Тут мотив помсти поєднується з мотивом скорботи, оскільки перераховування імен є не лише актом гніву, але й способом утримати в пам'яті, не дати розчинитися у безіменній статистиці.

У поезії з'являється інтертекстуальний образ Ар'ї Старк – однієї з головних героїнь серії фентезійних романів «Пісня Льоду й Полум'я» Дж. Мартіна, за сюжетом якого перед від'їздом, її зведений брат Джон Сноу дарує їй прощальний подарунок як знак ініціації, вступу у жорсткий світ боротьби – меч, який вона назвала Голкою. Тож поетичні рядки «На голку війни/нанизується нитка сірого... неба» вибудовують багатошарову метафору, відсилаючи до меча Ар'ї й водночас набуваючи узагальненого значення знаряддя шиття історії.

Ще один епізод з роману, який творчо переосмислює поет, пов'язаний зі своєрідною «нічною молитвою» Ар'ї, яка спостерігаючи за смертю своїх родичів щонаочі читає список імен тих людей, кому вона бажає помститися. У третій строфі поезії цей мотив трансформується в особисте зізнання ліричного героя:

Як Арія Старк
рахувала імена тих
кому потрібно помститись
я рахую імена тих
за кого потрібно помститись... (Кривцов, 2024: 25).

Проте, якщо для Ар'ї це був перелік ворогів, то для ліричного героя – перелік полеглих побратимів. Він згадує не просто їхні імена, а живі образи, наділені індивідуальними рисами, особливими прикметами: рудоволосий Роман з позивним «Рокі», що «всімівався частіше/ніж говорив» – «загинув під Мошуном/ на початку березня», Ляха з позивним «Чорниця» – фотограф, що так само ретельно підбирав ракурс під час фотографування букета із волошок на фоні Дністровського каньйону, як і бився, тримаючи оборону – «у березні 2022-го/ його спалили живцем/ під Києвом», Коля з позивним «Кора» – кулеметник, що забрав з притулку старого білого пса – «загинув під Бахмутом/ разом із “Руді”» і перелік імен, на жаль, не закінчується:

і так до тридцяти
чи до нескінченності
але тут і один – нескінченність
я можу рахувати довго
поле пам'яті
всіяне
кукурудзою суму (Кривцов, 2024: 26).

Називання імен виконує функцію внутрішнього оберегу, структуруючи біль, надаючи йому форми й напрямку для помсти і продовження боротьби з ворогом, водночас перетворюється у ритуал пам'ятання, де навіть одне ім'я – це вже безмежна втрата. У такий спосіб поезія перетворюється на акт пам'ятання: називання імен

стає способом зберегти людяність у нелюдських обставинах і вписати досвід війни в спільний наратив пам'яті.

Висновки. Поезія збірки «Вірші з бійниці» Максима Кривцова формує наратив свідчення і пам'яті, де війна інтерпретується через досвід окремих людей, підкреслюючи «нескінченність втрати» кожного у статистичних даних військових зведень. Біблійні алюзії (образ Голгофи, мотив жертви, паралелі з історією Христа) та інтертекстуальні перегуки зі світовою літературою, які використав автор, створюють багаторівневу систему смислів, актуалізуючи міф жертвовності й боротьби. А персоналізація втрат, відтворення конкретних героїв з їхніми біографіями, індивідуальними рисами характеру, власним життям до і під час війни, повсякденних звичок, мрій, прагнень, ще більше підсилює катастрофічність воєнних вій і трагізм загибелі героїв, руйнує ефект знеособлення так, що кожному номеру на хресті могили повертається ім'я похованого в ній. Функцію меморіального ритуалу у поезії виконує називання імен, воно структурує відтворений травматичний досвід, перетворюючи скорботу й біль втрати у пам'ять, даючи можливість її пережити. Отже, сучасна мілітарна лірика фіксує фрагменти травматичної реальності, інтегруючи її у колективну пам'ять й набуваючи статусу історичного свідчення й морального «документа» епохи.

Перспективи подальшого дослідження теми пов'язані з поглибленням наратологічного аналізу поезії збірки «Вірші з бійниці», зокрема з'ясуванням наявності й функціонування інших наративів у поезії М. Кривцова. Перспективним також видається компаративний вимір – зіставлення моделі персоналізації втрат письменника з іншими текстами української воєнної поезії. Окремим напрямком може стати дослідження терапевтичного потенціалу цієї поезії та її ролі у формуванні резильєнтності суспільства в умовах війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вертипорох, О. (2024) Принцип «айсберга» в сучасній українській поезії про війну. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 210, 71–76. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-210-10>
2. Гаврилюк, Н. (2024) Поезія полеглих: Максим Кривцов. *Збруч*. URL: <https://zbruc.eu/node/117523>
3. Деркачова, О. (2025) Homo viator у поезії Максима «Далі» Кривцова (на матеріалі збірки «Вірші з бійниці»). *Українська література:*

- історичний досвід і перспективи*, 5, 85–97. DOI: <https://doi.org/10.31652/3041-1084-2025-5-07>
4. Кривцов, М. (2024) Вірші з бійниці: поезії. 2-ге вид. Київ : Наш формат. 192 с.
 5. Магусяк, Г. (2024а) Біблійні сценарії у збірці Максима Кривцова «Вірші з бійниці». *Аргументи сучасної філології: історична та індивідуальна пам'ять: матеріали IV Міжнародної наукової конференції* (с. 257–261). Харків. ХНПУ імені Г.С. Сковороди.
 6. Магусяк, Г. (2024б) Міфологічні сценарії у збірці Максима Кривцова «Вірші з бійниці». *Причорноморські філологічні студії: науковий журнал*, 4, 69–74. URL: DOI <https://doi.org/10.32782/bsps-2024.4.9>
 7. Сеньків, М. (2025) Поезія «найжахливіше ток-шоу у світі» Максима Кривцова: спроби пошуку нової поетичної мови. *Folium*, 7, 209–214. DOI: <https://doi.org/10.32782/folium/2025.7.30>
 8. Тимченко, А. (2025) Поезія Максима Кривцова: життя проти війни. *Studia Ukrainica Posnaniensia*, 13(1), 127–135. DOI: <https://doi.org/10.14746/sup.2025.13.1.8>

Дата першого надходження статті до видання: 02.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 31.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)